

5
FLORES ROSARUM

SIVE ALUMNORUM SODALITII PEDEMONTANI

IN SACRATISSIMUM BEATÆ VIRGINIS

MARIÆ ROSARIUM

POEMATA VARIA

AD COMITIA PROVINCIALIA

Congregationis S. Marci Cavotorum

Ordinis Prædicatorum

In Æde D. Thomæ Aquinatis Civit. Pedemontis,

PRO ANNO MDCCCIV.

N A P O L I MDCCCIV.

Presso ANGELO CODA

Con permesso de' Superiori.

Quasi rosa plantata super rivis aquarum, fructificate.
EccI. XXXIX vers. 17.

A D
BEATAM VIRGINEM

P R O D R O M U S .

Quid faciant, dulces cum primum linquere nidos,
Atque insueta polo, vix pu-
escentibus alis,
Exiguæ coguntur aves dare corpora tandem?
Quae prior excipiat plaga? vastine aequora campi?
Seu magis umbriferi, nemorosa cacumina, saltus?
Stagna petant? an qui plenis de cornibus amnes
Inter saxa fluunt? an lenis murmura rivi?
Quis primum pavidis nativas indicet escas?
Et qui seu milvi, seu diri a dente colubri
Imbelles caveant aversa à sepe latentis,
Saepius & docti folia inter fallere, & herbas?

Matrem ergo circum volitet placidissima turba,
Numquam et maternis liceat discedere ab alis;
Hac praeunte, & qua pipiendo, quaque volatu,
Remigium alarum discant, tutosque recessus;
Accipitrisque minas celeri praevertere cursu,
Venantum & vitare dolos, vitare colubri,
Et quae dein generi apta suo sunt, quaeque repugnant.
Gnati Virgo, tui, rudis, imbecillaque pubes,
Cogimur heu! quali primum dare nomina ponto!
Heu quanto, & quali committere corpora Caelo!
Ignoti hac aulaeae tenus reserare theatri,
Pierios agitare choros, procedere coram,
Inter & obstrepere rauco de gutture olores
Lex nobis sancita: vel & contra hiscere, crimen

Quine modos ergo, quive argumenta modorum
 Promat inassuetis, delectandique modum quem,
 Sive artem insinuet quamvis, simul atque docendi,
 Quandoquidem sanctae haec Helice, & Cynosura
 Poesis?

Ah! Virgo, in te spes nostra inclinata recumbit,
 Si tua non frustra veneramur numina nati,
 Non ingrata tuis. Si thura adoleſcimus aris
 Quaque die, & dominam & matrem multo ante precati.
 Si non de merito, de paupertate sed ipsa,
 Nutrimenta sibi clementia denique sumit.
 Interea hoc vocis quodcumque, lyraeque sonabit,
 Sit quamvis exile, tuis iam, Diva, tuere
 Auspiciis, facilisque adsis puerilibus orsis.
 Nec te tantum operi, pulcherrima, adesse, rogamus,
 Argumentum operis te quantum optamus & ipsam.
 Sic duplici titulo insignes, & numine, Virgo,
 Nempe tuo, & laudum (quod maius) mole tuarum,
 Quid pendemus adhuc animi, frustrave moramur?
 Displiceant etenim laudantum incondita verba;
 Laudandi & studium quisquis, finemque probarit.

Ergo, quod faustum, per amoena Rosaria matris
 Natos ire, libet. Tenero quis pollice flores
 Carpere, quos possint, valeat prohibere volentes?
 Aut quae pensa manet, natorum iure, licebit
 Gusmani potius tractare Parentis alumnos?

Ille latus sessum, posita cervice, reclinis,
 Hesternis, ut mos, curis adtritum, ad arae
 Spondam imam, tacito repetunt cum sidera lapsu
 Occasum magni flammis metuentia Solis,
 Ingentem gravis evolvit sub pectore molem.

Caerula qua Ligeris summis de montibus unda
 Exilit, hinc & qua Rhodanus Pater incitus alveo

Defluit, hinc & qua praeterfluit arva Garumnae
 Longe amnis, circum & braccatas alluit urbes
 (Braccatas olim e braccis dixere priores,
 Martius at longo nomen post tempore Narbo
 Detrivit), saevis iam dudum Aquilonibus actam
 Miratur Petri cymbam, tantumque dehiscens
 Huc non usque latus pelagoque, hiemique dedisse.
 Quid non tentatumque viro, exhaustumque labo-
 rum est,

Si qua vim venti tenuare, minacibus undis
 Occursare datum? tenuis nec gloria certe,
 Oceano in magno septem durasse per annos
 Impavidum, vento nec de uno parta tropaea;
 Evasi & toties scopuli, domitaeque procellae.

At belli causas ipsa ut victoria saepe
 Sufficit usque novas; positis sic fluctibus, ille
 Densari nubes iterum, totumque cieri
 Altius ex imis miratur sedibus aequor.
 Divina humanis videas, susque omnia deque
 Permixa. Hinc morum nulla, una aut norma vo-
 luptas;

Hinc & cuique fides pro moribus. Omnia foedis
 Plena libidinibus, divum nec parcitur aris,
 Quo Matri Idaliae, heu! facinus crudele, litetur.

Sed quid non ausint, putrido qui rodere dente
 Mores, Diva, tuos ausint, sanctumque pudorem,
 Unigenamque thum sceleratis addere moechis?
 Quin & hinc Deum meditantur monstra, suisque
 Retibus implicitos, flagrantisque ignibus ambo,
 Et quae quis memoret, quem & non memoras-
 se pigebit?

Haec animo noctesque, diesque recurrit ianigo,
 Sollicitatque virum: haec lacrimas ciet ore perennes.

Quamquam non ullo rerum discrimine frangi ;
Non dare terga metu , manet alta mente repostum .
Quin & iam dudum , nī fatorum ordo resistat ,
Plus vice simpla animam per vulnera mille dēdisset .

Ergo dum votis supplex pia numina , teque ,
Ut mos , sollicitat , Virgo , studiosior unam ,
Quo tandem lapsis detur succurrere rebus ;
Dum fluit uberior lacrimarum vena per ora ,
Et nova molitur poenarum inventa per umbras
Crudelis sibi , ut haud alias crudelior ante ;
Ecce tua ante oculos , mater , caelestis imago
Visa repente viri , summis pulcherrima qualis
Caelicolis , & quanta soles . Duodena per orbem
Astra ibant , properat dum lambere Cynthia plantas ,
Atque suo circum sol totam nubit amictu .

Adsuetum quamvis , sanctus circumstetit horror
Spemque , metumque inter passim praecordia nutant .
Ipsa animum firmas , diis & pectora mulces
Deliciis , superis quae pabula nota ministras .
Talia dehinc faris , quēis & mulcere leones ,
Moerentesque umbras valeas perducere ad auras .

Pugnatum satis est , satis & felicibus armis .
Ergo immota tui superant , immota tuorum
Praemia , qui longo subeant post ordine Patrem .
Sed nova sunt ineunda tamen tibi bella , novisque
Nunc opus est armis . En , accipe , vince ,
perennes

De Styge duc tota , subeas quocumque , triumphos .
Dixerat , & niveo porrexit pollice sertum ,
Et dedit esse suum , donantis iure , per aevum .

Accipit , & quas ille potest , pro munere grates
Rite refert , tenerae delibans oscula dextrae ,
Et dono pariter . Parvum digesta per orbem

Mi-

Miratur natiq̃ue Dei, divaeq̃ue Parentis
Gesta. Triplex orbem series partitur ab aequo
Limite, cuique sua atq̃ue insignia. Gaudia primae
Inscriptum videas: Dolor uni: Gloria & uni.
Ordine quo fortasse Patrem, & mirabile verbum
Patris, & amborum ex aequo spirabile Numen
Diva velit parva rerum sub imagine claudi,
Naturae tamquam ductos unius ab orbe.
Prosequar, & doni paucis ex ordine partes,
Ut potero, expediam, faveat modo virgo volenti.

Ops divina prius venit imploranda superne,
Ecquid enim miseri sine numine possumus omnes?
Et trinus cum laude Deus per secla canendus,
Caelestisque licet, noster sic iure vocandus,
Orandusque Pater, Caeli cui regia sedes:
Quandoquidem id nostri sancitum sanguine Fratris
Eiusdemque Dei, quis fando denique nescit?

Hinc quinae seriem Decades ex ordine in aequas
Quamque secant partes, Decades sic nomine dictae,
Quod Divam iubeant decies salvare Parentem,
Quo pavidam juvenis quondam ditavit honore.
Aetherius, Matremque Dei veneratus ab alto est.

At veluti inscriptus notat intervalla viarum,
Solamenque lapis fessis praestare videtur,
Sic decimo quovis almae Genitricis honore
Decurso, lassis veluti cessare parumper
Praecipitur, Trinoque Deo per secula laudes
Dicere, caelestemque iterum exorare Parentem.
Sic vires auctos, digito praeunte magistro
Pollice per nodos super, hinc atque indice subter,
Et matris numquam laudes iterasse pigebit,
Integrum donec ter quinquagenus in orbem
Sit numerus plenus: numero mysteria decesse

Ne sua credideris : solidis totidemque diebus
Et Tellurem olim magnam , qua qua patet , omnem ,
Armeniae longe superatis montibus ante ,
Quae mare , quae fontes , quae flumina , quaeque
per auras

Adnatat huc illuc , & aquarum quidquid ubique est ,
Alluit , & circum praerupta fluxit abisso .
Nec cuiquam super insanos emergere fluctus
Posse datum , quem parva Noe non clauderet Arca ,
Nec sine te , Virgo , vitae naufragia quisquam
Vitet , & aeternos valeat contingere portus ,
Cum sis una salus , & foederis Arca superstes .

Sed frustra hic omnis sit susceptus labor , atque
Percurrant digiti nodos , laudumque susurrus
Plurimus ore fluat , sociam ni adiungere mentem ,
Sit verbis tibi cura prior . Tu collige totam ,
Atque intra iubeas sisti te sedulus unum ,
Gaudia quo tecum Matris taciturna revolvat ,
Inque vices Natique necem , Natique triumphos
Tramite non alio rosei contingere serti
Munera , sorte datum , optatos & carpere fructus ,
Ignavo fructus arcendos usque palato .

Hoc opus , iste labor , Gusmani mens , animusque
Tenditur huc omnis , tendentem haud cura fefellit
Scilicet inversam rerum tu protinus omnem
Mireris faciem , & nova prorsus fata recludi .
Quem & tanto adgressi toties inolimne , quique
Restitit hostis adhuc , vires arcessere visus
Caedibus ipse suis , qua qua dare terga videres
Incertum , quo se vertat , quibus ipse latebris
Se condat . Nempe ex illo iam tempore clades
Non bellum fuit . Imperii & vis tanta , tumensque
Fama brevi cecidit nullo reparabilis aevo .

Ha-

Hactenus haec : quò & coepta satis puerilia nostis;
 Et quo mens illis , tenues intendere vires .
 Ergo , quod superest , linguis , animisque favete .

G A U D I A

SULLA SS. ANNUNZIATA

S O N E T T O .

I.

Giovane Drago ad un bel ramo avvolto
 Di fatal tronco , in lusinghieri accenti
 Scioglie l' infida lingua , e gli occhi intenti
 Donna in lui tien sicura , e lieta in volto ,
 Ben da questa diversa , in se raccolto
 Il core umile , e' l viso , agli innocenti
 Detti d' un Angel pave , e sospir lenti
 Move alira Donna , e molto pensa , e molto ;
 Scordò colei se stessa al varco estremo ,
 Di promesse gradite al suon non vero .
 Donna , del tuo fidar oh ! quant' io temo .
 Costei rammenta l' esser suo primiero ,
 E trema al pondo dell' onor supremo .
 Donna , del tuo temer oh ! quant' io spero !

In idem argumentum

EPIGRAMMA .

2.

Angelus humano quod corpore cernitur , ecce
 Demittit trepidans lumina Virgo sua .
 Angelico videatur homo si corpore , vultus

Ad-

I.

Adtollet posthac casta puella suos?

II.

Mater Virgo ad visendam Elisabeth pergit.

E L E G I A .

Nunc agite , o Socii , Dominam comitemur
euntem .

Protinus Hebronis nos juga summa vocant .

Et sit longa licet via , sit non trita , sequendi
Non tamen haec studium sit cohibere satis .

Spargite humum casia , molles & sternite flores,
Ne laedat teneros semita dura pedes .

Vos hiement , zephyri , tepidi & mulcete , favoni ,
Algidâ ne dias torreat aura genas .

Et tenera , & tanto haud assueta puella labori est ;
Et Virgo , & Mater virgine ventre gerit .

Sed bene processum est . Hebronis moenia cerno ,
Moenia sacrificis sancta colenda viris .

Liminaque adparent agnata sororis Elisæ ,
Limina ter magnis , terque beanda bonis .

Vix ea se credit plantis tremebunda senecta ,
Et thalami nullo fœnore vincla tulit :

Et gravis incedit , sexto & sub mense laborat ,
Matris & in gremio subsilit ecce puer .

Quamvis ille puer , matrisque coercitus alvo ,
Adventus , Virgo , sensit adesse tuos .

Virgineo sensit claustro mirabile Verbum ,
Cujus & ipse vias occupat ire puer .

Sensit & adventu tali , quae munera iam sint
Adventura sibi , quot bona , quantus honos .

Et positis , novus exultat , prodireque gestit ,

Tri-

Tristibus antiqui criminis exuviis:

Scilicet &, quas illa potest, pro munere grates
Solvit, & in Domini prosilit obsequium;

Numine quo pariter correptaque Mater Elisa
Adsonat, & Dominam sic petit ipsa suam.

Tunc, Soror, nostros ades invisura Penates
Plena Deo, nostrae atque unica gentis honor?

Advenit & Domini Genitrix, atque advenit ultro!
Nunc mihi! qualis honor! quantus, & unde mihi!

Atque equidem sensit nostra puer abditus alvo,
Et sensi Mater, subsiluisse sinu.

O Matres inter salve pulcherrima Mater,
O felix salve virginitate tua!

Nec minus & Domini contenta ancilla vocari
Diva Parens studio certat, & officiis.

Et Patri sua magna refert accepta potenti,
Munere de cuius depluit omne bonum.

Respicit ille humiles animi, pellitque superbos,
Et dignos, quos non invenit, ipse facit.

Gentibus idcirco dicendam iure beatam
Se canit, humanum qua genus omne patet.

Promissumque canit Patribus per secula semen;
Dulcius hinc Abrahæ nomen in ore sonat,

Talia dictabas pleno de pectore, Mater:
Excipit admirans numine plena soror.

Nec tacitis iam incrementis it gratia circum
Baptistam, & mutum, non sine Matre, senem.

Haec genus in nostrum Matris pia munera prima,
Ut primum Mater sustinet esse Dei.

Nec sine dehinc ulli liceat sperare salutem,
Quo sine *σωτηριος* nomina nulla forent.

III.

Per la nascita di nostro Signore su quel passo
Non enim videbit me homo, et vivet. Exod. 33.

SONETTO.

I.

NO': che mi vegga l'uom caduco, e viva
 Non sperì mai. Che di mia luce al fonte
 Pupilla tal non bee in bassa riva.
 Sì disse Iddio, e ancor ne trema il Monte.
 Ma poi ch' il raggio dell' augusta fronte
 Velo coprio d' umana spoglia e viva,
 L' altero lume, e lungi il danno, e l' onte,
 Ferma sostenne in viso, e non più schiva.
 Così s' avvien, ch' in vaga nube accolto
 Il sol contempri i raggi suoi, sicuro
 Uom ne vagheggia il luminoso volto.
 Ma poi ch' a mezzo di raggiante e puro
 In suo seggio risplende, e ben fia stolto
 Chi affissarvi presume il guardo impuro.

In idem argumentum

E C L O G A

A E G O N

2.

Agonis musam referam, nocturnaue vota;
 Quæ vicinis auditus reddere silvis
 Flumineas ad aquas, & quæ Pater audiit ipse
 Jordanes, pronaue stetit miratus ab urna.

Er-

Ergo cum medio fulgeret Luna sub axe,
 Luna, tenebrarum, & taciturnae noctis amica;
 Aegon dives agri, pecoris ditissimus Aegon,
 Idemque & canere, & calamos inflare peritus,
 Talia sub caelo auditus cecinisse sereno.

Esse nocturnos mecum, mea tibia, somnos.
 Nonne vides, puris ut fulgeat ignibus aether?
 An listet, exacto quae nox rediva aurea ab anno?
 Aurea nox, sic advenias tu candida semper,
 Et grata, & felix adsis mortalibus aegris.
 Tecum nulla dies, nulli contendere soles
 Dehinc ausint, felix, & candida, & aurea semper.
 Incipe divinum iam nunc, mea tibia, carmen.

Nunc nostros primum casus miseratus iniquos
 Extulit e summo caput omnipotentis olympi
 Abraeque, Isaccique Deus, Deus ille parentum
 Nostrorum, ille caput Caelo tandem extulit alto,
 Nostrum & luce genus totum perfudit amica.
 Caelorum hinc obices, tristesque ab origine mundi
 Fractae inimicitiae patrio de semine ductae.
 Incipe divinum, mea tibia, iam incipe carmen.

Nec tantum generis dispendia longa rependit!
 Antiquae delens nox haec contagia culpae;
 Quin etiam & tanto miseros cumulavit honore,
 Et tanta in nostram convexit praemia sortem;
 Ipsa etiam possit felix ut culpa videfi.

Concipe divinum iam nunc, mea tibia, numen.

O felix Adae salve, lactissima proles!

Qualis honos, & quanta tibi iam gloria! quae te
 Gaudia contingunt! salve, pulcherrima proles.
 Concipe divinum, mea tibia, concipe numen.

Fallor, an ille Deus? sed non tantum Deus ille:
 Et Deus ille, atque unus Homo, mirabile dictu!

Av.

14
Aurea ut a facie caelata utraque tabella;
Si dextram aspicias, fulvi fortasse Leonis;
Si laevam, mitis formam tibi porrigit Agni
Una eademque manens utraque in parte tabella.
Incipe divinum iam nunc, mea tibia, carmen.

Scilicet & nostri, memini, cecinere ~~Videtes~~;
Queis Pater omnipotens venturi evolvere secli
Fata arcana dedit: longo post tempore tandem
Venturum, nostras olim qui ad sidera laudes
Tolleret, & daret, esse Deos, Divumque propinquos.
Incipe divinum, mea tibia, iam incipe carmen.

Tityrus haec eadem patulae sub tegmine fagi,
Tityrus haec cecinit: Cecinit Saturnia Regna,
Progeniemque novam, laudes & Virginis altas.
Et tandem accubuit patulae sub tegmine fagi.
Concipe divinum iam nunc, mea tibia, carmen.

Limina nonne vides disclusa patentis olympi,
Aligerumque manus, libratis desuper alis,
Bethlemios liquidum per iter contendere campos?
Audio divinumque melos, caelestia Divum
Pabula, & aeternum pronus iam numen adoro.
Concipe divinum, mea tibia, concipe carmen.

Hic specus, huc antrum est dura sub rupe ca-
vatum.

En Virgo, sociusque senex, virtutis imago.
Hic puer... o tandem salve demissus ab alto!
Intonsi assultant colles, vallesque supinae,
Fontesque, oceanusque Pater de gurgite vasto.
Concipe divinum iam nunc, mea tibia, carmen.

Sed quid lacrimulis blandi sparguntur ocelli,
Care puer? quali exceptum te limine cerno?
Antrum immane, horrens, vilis foenique manipulus,
Haec niveis adservantur cunabula membris?

In-

Incipe iam tenerum , mea tibia, iam incipe carmen.

Argentem tepidis lati te pectoris auris
Bos, asinusque fovent, possessoremque salutant ;
Et dominum ipsa suum devexa animalia fronte.
Incipe iam tenerum mecum , mea tibia , carmen.

Blande puer , nostraeque puer spes una salutis,
Hi tibi vicinis humiles de vallibus , adsunt
Pastores , simplex genus , atque agrestia lactis
Dona ferunt , & lecta hortorum munera , poma .
Incipe iam tenerum , mea tibia , iam incipe carmen.

Aspice , ut alterno resonat vicinia cantu ,
Et circum celsi montes , vallesque profundae ,
Jordanesque Pater viridi de margine laetus
Assonat , & late respondent omnia circum ,
Dulce cavis carmen modulantibus undique avenis?
Incipe iam tenerum mecum , mea tibia , carmen.

At non Pastorum tua fama superbiet unis
Obsequiis : veniet tempus , cum munere terno
Dives Arabs , regale genus , de finibus ultro
Ipse suis properans flexo tibi poplite constet .
Sed quo me rapitis , divini , longius , ignes ,
Divini in totis concepti iam ossibus ignes ?
Lucifer aurorae tremulus iam pulsat amicam ,
Lucidaque in occiduum verguntur sidera litus .
Desine divinum mecum , mea tibia , carmen ;
Desine , divinum iam nunc , iam desine numen.

Sed tibi, care puer, nostris dum montibus umbrae,
Jordanesque Pater nostra haec praeter fluet arva ,
Qua sol Eo madidus de littore surgit
Quaque sub occidui declivis mergitur unda ,
Aeternum tanti perstabit gratia facti .
Et iam vota tibi , tibi sacrabuntur & arae ,
Aurataeque aedes , victuraque carmina seclum .

De.

Desine iam tenerum, mea tibia, desine carmen,

Sullo stesso argomento

SONETTO.

3.

Quando, gran Dio, dal tuo poter superno
 Del nulla tratte queste cose io miro,
 E quanto in lor v'è di stupendo, ammiro,
 Disegno sol di tuo consiglio eterno;
 Poichè cercando invano, io non discerno
 Il dove, e'l quando di lor nulla uscirò,
 Il come, e'l dove infra di lor si unìro,
 Tremante, e mutò nel mio sen m'interno;
 Ma quando poi bambino, o mio Signore,
 Per me ti veggo in dolce aspetto, e novo,
 Di grazia pien, di leggiadria, d'amore,
 In me non più m'inselvo; e più non trovo
 Allor me stesso in me. Fugge il mio core;
 E dentro il petto mio più no'l ritrovo.

In idem argumentum.

CARMEN.

4.

Divinos ortus, summi incunabula Regis;
 Dicere, fert animus. Vatem, paritura Virago;
 Tu rege, Virgo, tuum, si virginitatis honores,
 Si materna tuum tangunt & gaudia pectus.
 Tu mihi, Diva, refer, summas quid linquere sedes,
 Quid Patris amplexus, aeternaque gaudia, Natum
 Imo

Impulerit, ferrique hominem, & mortalia ferre
Membra Deum. Generis modo tantane gloria nostri?

Est locus (irrigui circum scemitu undique fontes
Irrorant leni), tepidis quem flatibus Austri
Vere beant iugi. Non illum aut Syrius urit,
Aut durat gelidis frigans Aquilonibus Arctos.
Hic narcissus hiat, violaeque, & lilia passim,
Halantesque rosae, & luteoli hyacinthi,
Aeternumque virens amaranthus, & herbida florum
Cetera turbs. Ingens medio diffunditur alveus,
Spumeus unde Phison, Gehon, Euphratesque,
Tigrisque,

Quatuor e plenis exundant cornibus amnes.
Vomere non illic terram subvertit arator,
Aut stabulo infercit, culmovere resolvit adusto.
Sponte sua laxatque sinum genitalibus auris,
Concipit, & nulla concredita semina dextra
Maturat. Videas ramis pendentibus uvam,
Haud ullo vites ulmis iungente maritas,
Arboreasque comas pomis, & floribus ultro
Ire graves, & qua occidit, & qua nascitur annus.
Hinc & lanigerum pecus, immixtaeque capellae,
Cum taurisque boves, nullo custode, per agros.
Ubera securae passim distenta vagantur.

Heu tellus, quondam statio fidissima nostrum!

En quas incoluit sedes, & quas coleret nunc
Aeger homo, mortalis homo (ni laeva fuisset
Mens), & culpaie expers, & cura liber ab omni,
His super adflabat caelestis & aura favoni,
Et Divum nullo placidi non tempore vultus
Praeterea augebant pacem, & purissima vitae
Gaudia. Vix escis at dum fatalibus haesit,
Exhausitque nefas vetitum, nocituraque poma,

B.

Pro-

Protinus inversae rerum facies. Tonat horrens
 Dextra parte polus, nimboque, & fulgure saevus.
 Incumbit misero, dulcique excedere sede
 Cogit. Quid memorem casus, & tristia vitae
 Tempora ab aversa superum tum mente recludam?

Tum primum Caelique minas, Terraeque labores,
 Et Maris insani didicit pallere procellas.
 Et didicit fraudes, herbas didicitque nocentes,
 Et bella, & clades alterno sanguine notas.
 Hinc timor, anxietas, iraeque, & saucius usque
 Corda dolor. Tunc & filices, loliumque, rubique
 Fallere spem messis, quamquam defessus aratro
 Agricola haud parcat, rastris falciue recurvae.
 Hinc labor hinc & saeva fames, hinc turpis egestas,
 Quam pudor, & squalor semper comitantur euntem.

Hactenus haec. Revocant etenim graviora se-

quentem.
 Criminis haud poenae veteris, sed crimine ab ipso
 Ordine diducta in peius nova crimina longo.
 Quandoquidem ut puri nativo e gurgite primum
 Desiliunt latices; patrio dehinc margine passim
 Errantes, & aquis sensim pluvialibus aucti,
 Seu quas coeca palus limosa emittit ab alvo;
 Tantum sordescunt, quantum de fonte recedunt:
 Non secus aeger homo, divino e lumine postquam
 Divertit, genus unde suum, mox coeca cupido
 Ingruit, obscuraque aciem caligine texit.
 Longius inde suo diductum e lumine in omnes
 Obvolvitur male firmum animi, pronumque tenebras.
 Quod vetitum inde nefas, quod non mortalibus
 austum?

Agitato primum saevitum in sanguine. Foeda
 Protinus obdormit mentem, brutisque libido

Aequus.

Aequavit : mox impia Caeloque intulit arma ,
 Profuit inde nefas delesse ultricibus undis ,
 Cum genus aequoreum celsis in montibus haesit ,
 Nostri & spes generis domo in una tota coacta est .
 At vix dum Caelo licuit gaudere sereno ,
 Necdum animo exciderant fluctus , tristesque ruinae ,
 Pronior in peius ruit aerumnosa propago .
 Ut , quem congesti cohibent ex aggere valli ,
 Tum si forte annis adversa obstacula vicit ,
 Acrior erumpens silvasque , agrosque pererrat ,
 Arboribus , pecoriquè lues , pecorumque Magistris .
 Quis furor heu ! terram , divino & nomine
 pontum ,

Lucentesque globos censere ; bovenique , ca-
 nemque ,
 Et murem exiguum , porrumque , & noxia cepe ,
 Et quorum pudor est , mens et meminisse refugit ?
 Quin etiam scelerique , suo sub nomine , tan-
 dem

Et quaesitus honos , facili & ratione tributus .
 Quid colitur lasciva Venus , Gradius adulter ?
 Luxuriae quaesita tuae male numen utrumque est .
 Et caedes , & bella ferox Bellona tuetur ,
 Furtaque praepetibus fidens Cyllenius alis ;
 Ut taceam ipse Jovem , quod numen in omni-
 bus unum ,

Et quocumque velis , securus habebis amicum .
 Hos inter mortalis homo casusque , tene-
 brasque

Errabat fatis actus , sol cum aureus orbem
 Orbibus & centum decies , deciesque trecentis
 Esset ab integro emensus . Caelestis auras ,
 Divini tantum consors ea numinis aura ,

Exigua cæcis nequidquam luce refulgens ;
 Linquebat terrani , & caelum indignata petebat ,

At Pater omnipotens, summa qui inmotus ab arce
 Meritur rerumque modos , & tempora certa ,
 Non tulit hanc speciem ; hinc animoque misertus
 amico est .

Quippe subit mentem caelestis origo , vetusque
 Gentis honos , foedusque ictum , promissaque regna
 Et diæ , Aligerum , desertæ , crimine , sedes .

Praeterea veteres anguis fraudesque , dolique ,
 Exitio & generis numquam non prona libido .

Interea hæc secum ; Aeternum his periturus in
 umbris

Deget homo , & nostræ in terris oblivio famæ
 Aeternum stabit nullos delenda per annos ?

Ibit ad hæc tumidus Serpens , atque ibit inultus
 Tantorum ille opifex serpens , auctorque malorum ?
 Haud equidem hæc animo steterat sententia iam
 tum

Cum neque in orbe diæ , neque flaret in aequore
 ventus ,

Et circum nox obtegeret , nox horrida tantum
 Aeternum nihil , immensos sine corpore tractus .

Et satis hæc animo passos , siet hætenus . At nunc

Anguis , stat , cohibere minas , animosque tumentes

Frangere : stat , generis longas reparare ruinas ,

Et noster quid possit amor , recludere terris .

Dixerat , & diæ selectum e pube ministrum ;

Jordanem iuxta , tellus qua Nazara sese

Attollit , properare iubet pernicibus alis .

Aeternum hic casto sub pectore Virgo pudoris

Propositum servat , sanctos & sola penates

Turbam exosa colit . Tantum caelestibus auris ,

Et

Et qua Sol oritur, quaque undis mergitur idem,
 Illa inhiat, plenisque sitim diva haustibus explet.
 Hanc Pater edocuit Jessaeo e palmite virgam
 Adfore, quae Muudi florem pulcherrima prodat;
 Hanc vellus, quod, humo circum dehiscente, saluber
 Adfundat ros, ros teneris gratissimus herbis;
 Hanc, quae concipiat virgo, pariatque virago,
 Felix virginitate parens, & prole virago,
 Huic ergo altipotens juvenem suprema referre
 Inssa, dat: hanc Matremque Dei, mundique salutem.

Nec mora. Demissis, quantocumque aliger, alis,
 Aethera perumpit liquidum, & cava nubila findit.
 Non illum venti, nullae tenuere procellae;
 Nazarias donec sedes, signataque venit
 Limina: divini panduntur ab ordine sensus:
 Imperia accepta, imperiis atque addita dona,
 Qualia digna Deo, divina & digna Parente.
 Hoc opus, iste labor, volucrisque ea summa ministri.
 Quamquam & virgineos primum pepulisse timores,
 Atque insueta virum flexisse affatibus ora,
 Gloria non tenuis caelesti accedat alumno.

Protinus aeternum pervadit viscera verbum;
 Omnipotens Verbum, summi Genitoris imago,
 Et decor, & species, & ineluctabile robur,
 Virginis & parva, mirum, concluditur alvo.
 Illa immota sui miratur claustra pudoris,
 Concepto & sensim concrescere numine ventrem:
 Haud secus intacta bullam compagine complens
 Spiritus intus alit, cui non circumfluus aer.
 Aera dat clausum nativas pandere vires.
 Nonaque iam caelo adsurgens argentea Luna
 Virginei fructus sat maturaverat alvi.

Tum Pater Augustus, parta tellure, marique

Pace, suas iterum Iano concluserat aedes.
 Inde omnem late populum, & quos maxima Tellus
 Mater alit, quos & complectitur Amphitrite,
 Describi caput omne iubet, censumque referri.
 Iverat & censu, iussum argentique tributum,
 Moenia qua se se Solymorum ingentia tollunt,
 Cum seniore viro paritura adferre puella.
 At quales nunc, Musa, iubes, conscendere montes
 Defessum, insuetumque viae? tu dirige gressus,
 Optatas et da, Virgo, contingere metas,
 Limine cui labor hic omnis devotus ab ipso est.
 Arguat indignam caeli te lumine primum,
 Non Divum hospitio Solymae officiosa voluntas
 At vos ex humili iam nunc adsurgite contra
 Bethlemiae valles ignoti haud nominis ultra.
 Quandoquidem vestros Deus, haud Deus ille penates
 Horruit, atque antra, & scopulos, humilesque
 recessus.

Ergo cum nigris iret subvecta quadrigis
 Pallida nox, mediaque silens consisteret arce,
 Ingratas Virgo Solymas, praecunte relinquens
 Cum sene, Bethleniae prospectant qua eminus arces,
 Antrum informe, ingens tenuit, cui saxea dorso
 Incumbit rupes, ululis ea cognita sedes,
 Noctivagus tantum & bubonibus horrida rupes.
 Hospitii comites antro stabulantur eodem
 Soli inter sese bos, tardae et mentis asellus.
 Fulgentem videas Phoebem, rutilantiaque astra
 Splendore aucta novo pallentem extrudere noctem,
 Et nova visa etiam discurrere lumina Caelo.
 Auditique procul cantus, caelestia Divum
 Pabula, plaususque ingentes, festaeque chorae
 Inde omnem videas, libratas desuper alis

Demissam longe stabulum considerare pubem?
 At Virgo, non illa ultra mortalis, & ultra
 Iam iam immortales superum celsissima mentes
 Evecta, haud fandas evolvit pectore curas.
 Qua sedet immenso lucis circumdatus orbe,
 Complexus lucemque suam, Regnator olympi,
 Rex hominum, Superumque Pater, non obvius ulli,
 Hac animi secura sui pulcherrima Virgo
 Tenditur, atque animis inhians iam liquitur omnis.
 Non secus optato deflagrans lumine, circum
 Papilio hac, illacque agitur, trepidantibus alis,
 Praecipiti donec lapsu ruit omnis in ipsum.

Ecce autem ante pedes, casti sine labe pudoris,
 Haud lacrimis illa hortante, haud ululatibus ullis,
 Magna Dei soboles, Matris dulce incrementum.
 Talia inoffenso desudant cortice thura,
 Qualia Panchaeis Phoebus maturat in oris;
 Permeat aut vitrum talis tenuissima lucis,
 Permeat aura vitrum, vitrum nec laeditur aura.
 Protinus hinc hamilis, inflexo poplite, asellus,
 Hinc et devexa taurus cervice recumbit,
 Et mulcent tepidis, halanti e pectore, flabris,
 Et Dominum ipsa suum, possessoremque salutant.

At nudum aspiciens Mater, dulcissima Mater,
 Arcanique stupens tanti mysteria facti,
 Non compos, non illa sui, non amplius illa,
 Haeret paullum animis obtutu immobilis uno;
 Protinus immenso lacrimarum funditur imbre,
 Et Nati ruit ante pedes: dein talibus infit.

Nate Deo, sanguisque meus, mea maxima, Nate,
 Gloria, quandoquidem tanto dignaris honore
 Ancillam Deus, ut non dedignere Parentem;
 Si tibi tantus amor, nostrae si cura salutis

Tanta fuit, nostra ut ferres mortalia membra
 Ipse idem mortalis homo, mortalis et infans,
 Heu! quali exceptum video te limine, Nate!
 Antrum immane, horrens, hi nunc tibi, care,
 penates?

Regalesque tuae tantum aspera stramina cunae?
 Et tantum tibi non Bos deest, non vilis asellus,
 Hospitij comites heu! natalesque ministri?

Hic dolor, hic intercepti maiora volentem.
 Tum niveis trepidans puerum complectitur ulnis,
 Irrorat lacrimis, lacrimis atque oscula miscet.
 Obtegit hinc velo, pectus quo Mater honestum
 Vestibat, modicum lactentique ubere pastum
 Alma Parens praesepe super studiosa reclinat.

Sulla Purificazione della SS. Vergine

CANZONE.

Donna, del tuo candore
 Il bel pensiero, e l'alta voglia intensa
 Del tuo sovran Fattore,
 E Sposa, e Madre con tua gloria immensa
 Vn di ti feo. E se di Madre al nome
 Pave l'alma gentil, s'alza la chiome,
 Fu sol, perchè di Madre il dolce vanto
 Tu nemico temesti al desir santo.
 Ma ben tuoi dubbii sciolti,
 E' l'cor rimase di sua pace donno,
 Quando i bei lumi volti

Mo-

Modestamente al suol, come chi sonno
 O sopor dolce in sul mattino invita,
 Alta promessa, arra gentil di vita
 Dal Messaggier sublime, o Donna, udisti;
 Che sien la Rosa, e 'l Giglio in un commisti,
 Misto alla Rosa il Giglio;
 E intatto l'un, vergine l'altra sia.
 Oh! sol di lui consiglio,
 Al cui volere eguale il poter fia!
 Stupì Natura alle non viste cose,
 E per santo rispetto il capo ascose.
 E tu Vergine, e Madre in te gli egregi
 Vedi accolti, fra lor opposti, pregi.

Perchè di core umile,
 Nel dolce sen l'eterno Sol s'asconde.
 Ma l' sommo onor gentile
 Di piacerli così non fia, ch' altronde,
 Che dal Vergine cor unqua s'apprenda.
 O di vergine cor forza stupenda,
 Chi fia, che teco di pugnar presume;
 A cui s'inchina amante, e sposo il Nume?

Ma quali in questo giorno
 E tempio, ed ara, e sacrifici io miro?
 E te quivi, d'intorno
 Io veggio pur, Vergine bella, in giro?
 Ah! lungi. Delle Madri il loco è tutto;
 E' l' sagra rito. E' ver, ch' anche tu frutto
 Vanti di sen; ma di vergineo stelo
 Unico frutto al Mondo, come in Cielo.

Ma quì del Giusto l'ombra
 Ancor s'immola. Ecco l' fra schiava norma
 Infantil, che ne ingombra,
 Se ricomprar di dura legge a norma.

Del

Del Giusto l'ombra, e non il Giusto ancora
Oggi s'immola, che giustizia onora.

Altro tempo, altro loco, altr'ara attende
Del Giusto il sangue ancor senz'ombre, e bende.

E fia, che della casta

Il nome in questo giorno anco s'immole,
Poichè tanto non basta,

E dal Giusto ir disgiunta ella non sole.

Delle Madri volgari infra la schiera

Ecco la Verginella, qual prim'era

Del parto suo gentile, e in esso, e poi,

Finchè pietosa ascolta i servi suoi.

Vergine, addio: tu Madre

Al mondo cieco sol quest'oggi appari:

Ma non al sommo Padre,

Cui l'atto umile, e l'bel rossor più cari,

Giungano poi così. Ch'il Mondo stolto

Virtù non cura, o di virtù sol volto

O ancor così felice Madre, e bella,

Che tal non vide mai sole, nè stella.

Ma fia, che giorno vegna,

Onde di Madre ancora il dolce incarco

Abbandonar convegna

Di doppio legno atroce al crudo varco

Vergin così mal conosciuta, e in uno

Orfana Madre senza Figlio alcuno

L'atto primier già compì, ed il secondo

Attende ad or ad or l'affitto Mondo.

Mater Virgo amissum Deum sollicite quaerit.

O D E

DICOLOS = DISTROPHÓS.

Nec desiderio modus
 Usquam, nec lacrimis ullus erit pudor;
 Nec lassis dabitur quies
 Plantis, lux oculis reddita ni siet,
 Matris Filius unicus.

Eheu! pallidulo tertia lumine
 Nunc Aurorâ redit mihi:
 Nec fas, nate, tuo lumine perfreni, et
 Notas iungere dexteras.

Quo quaesitus abes? bellule, quo lates?
 Quæ te iam plaga detinet?

Tun vivis, supera et vesceris hactenus
 Aura? quid meritis Pater

De te tale? parens quidve dolens tua?
 Te per tecta, per et vias,

Te per tesqua die, nocteque quaerimus,
 Una at questibus assonat

Echo flebilibus, saxa per, et cavas
 Valles irremeabiles:

Vires deficiunt immemores tui,
 Hoc tantum, memores tui;

Atque emensa tenus semita non brevis,
 Molles ambo et anhelitu.

Tales virgineo pectore sedula

Pon-

Fundebat Genitrix modos,

Et circum roseas lacrima per genas
Ibat, iure suo, frequens,

Matutinus uti gramina, vel rosas
Imber. Sed puer interim

Arcani penitus consilii tenax
Praeceptum exequitur Patris.

Doctorum et medius concilio assidens,
Templi fornice lucido,

Pandit mira Dei gutture blandulo.
Quanta luce potentior

Longaevoque Patres inter, et infulas
Fulgentes puer eminet!

Nunc instat dubiis cedere nescius,
Haerentesque premit gravis.

Nunc ultro rogat, atque occupat ambitus
Salsos, ne faciem dolor

Veri contigerit nubere noxios;
Ut tandem tumor insolens,

Doctrinamque pati nescia mens senum,
Tanti robore Numinis,

Det iam passa Deum victa manus Deo.

D O L O R II.

I.

Orazione all' Orto.

M A D R I G A L E.

PEr me t'angi, Signor, e'preghi, e sudi,
E 'l tuo sudor fia tale,

Che

Che ruscelli di sangue al suol trasudi ;
 Estrania cosa , e quale
 Non più vide Natura , o intese mai ;
 Ma ve' mostro di tal maggiore assai ;
 Che mentre , o Dio , per me tu vegli , e tremi ,
 Io dormo sol ne' miei perigli estremi .

I I.

Flagellis caeditur .

O D E .

Dicolos = *Tetrastrophos* .

Non sic grando frequens turbine truditur ;
 Decertante fero cum Borea Noto ,
 Et spumante salo fluctibus horridis
 Inter fulgura ingiter ;
 Non sic flava seges grandine tunditur ,
 Aequaturque solo plurima fiebiles
 Per sulcos , domini pauperis hactenus
 Spes ingens , at inaniter ;
 Ut nunc verberibus verbera conspicias
 Densari , validis milite brachiis
 Alternante modos per refluentia
 Circum sanguinis agmina .
 Acclinem tereti vincula per mauus ,
 Et collum silici ferrea continent ;
 Nudatos humeros , et tenuis inguine
 Eheu ! pectus amabile .
 Indiscreta pluunt undique pellibus
 Munitae Scythicis fulmina dexterarum ;

Ad.

Adfectatque avida saevities fame
 Pulchram in vulnere gloriam.
 Tu ne frustra hominis quaesieris decus,
 Et frontem, et faciem, diaque lumina.
 Humani hinc animi desierint notae;
 Hinc vestigia corporis.

I I L.

Spinis plectitur.

E P I G R A M M A.

SERTAQUE de spinis, miles, male texta refigis
 Insonanti capiti, quae magis apta tuo.
 Exultasque ferox animi, illudisque, dolori
 Scilicet adiectum dedecus esse putans.
 Falleris. Ista suum capiti non dedecus addunt;
 Accipiunt capitis sed magis ipsa decus.
 Ergo puicher erit posthac, et amabilis unus
 Spinarum, turpis qui fuit ante, dolor.

I V.

Salita al Calvario.

S O N E T T O.

Piagnenti vie, che del Calvario in cima
 Menate, ah! lassò! il Redentor del Mondo
 Ove che sudor traccia, od orma imprima
 Il

31

Il divin piede, io bacio, e 'l viso ascondo;
Ma in te m' affiso, amato Legno, in prima,
E 'l pianto mio col sangue tuo confondo;
In te, cui poco il Mondo folle estima,
E del cui prezzo a te s' attiene il pondo.
In su le Armene vette il primo Legno
Fermò di nostro seme i danni, e l' onte,
Quando fu d'acque solo e campo, e regno,
Nè fia, che di te senza alcun sormonte,
Novo Legno vital, di morte il segno.
Ma teco gir conviene in fino al Monte.

V.

Maria a piè della Croce.

SONETTO I.

V Edi colla su crudo Legno atroce
Uomo trafitto, ed a spirar d' appresso?
E vedi a piè del crudo Legno stesso
Donna immobil nell'atto, e nelle voce?
Dell' uom la bella Donna affisso in Croce
Madre è verace, e della Donna anch' esso
Figlio verace è l'Uom. Pur segno espresso
In lei non vedi d' aspra duol feroce.
Bevve letargo mai? ovver che immuni
Nel Figlio i sensi d' ogni neo non crede?
O fia, cha al cor diaspro, e smalto aduni?
Ah! che quel duol, ch' ogn' altro duolo eccede,
Per le note del duol strade comuni
Far non puote di se pruova, nè fede.

Fius.

Eiusdem versio .

EPIGRAMMA II.

Adspicis hinc dirō pendentem e robore natum?
Adspicis hinc Matrem roboris ante pedes?
Nota tamen Mater negat argumenta doloris,
Infelix! tantum constitit ante Crucem!
Scilicet, humanos superat quae cura labores,
Et negat humanis posse patere modis.

GLORIA III.

I.

Christus redivivus .

O D E

Dicolos = distrophos.

Sit licet excisum viva de rupe sepulcrum;
Obsignataque limina moles,
Multus et ad noctem vigilet munire satelles,
Non bene cautum, non bene praedae
Sic, Mors atra, tunc est. Ruit ab radicibus imis
Imperii non aequa potestas.
Quem servas duplici carptum de robore, nescis,
Insidet quantum tibi numen!
Perculsi ecce cadunt vigiles, radiantibus auris
Inter nigra silentia noctis;

Sur-

Surgentesque ; metu fugiunt ; revolutaque produunt

Saxa hominum molimina vana .

Aliger ad saxum candenti veste resedit ;

Mira et fulget luce tremendus ,

Numinis in vitam verso velamine , mortis

Iam triduum iuga ferrea passo .

Nescius ille mori , Phoeboque nitentior , et iam

Mobilibus velocior auris ,

Oscula nota petit Matris , notosque suorum

Amplexus , nutantia firmans

Corda . Alios exhinc tacito sub pectore nobis

Molitur de Morte triumphos .

I I.

Sull' Ascensione di nostro Signore ;

SONETTO I.

AL vederti Signor , su questo Legno
 Di sudor , di pallor , di sangue tinto ;
 Chinare a Morte in braccio il capo estinto ,
 Del fral , che vesti , qual più chiaro segno ?
 E te vedendo poi nel tuo bel regno ,
 Di Morte il fero stral spuntato , e vinto ,
 Girne d'eterno onor , di gloria cinto ,
 Dell'esser tuo divin qual più gran pegno ?
 Così cedendo a Morte il frale ammanto ,
 La legge del morir ne additi a noi ,
 Legge , cui di schivar nessuno ha vanto .
 E di Morte calcando il fasto poi
 Pien di vita immortal , ne mostri intanto ;
 Che eterni unqua non sono i vanti suoi .

C

Ejus-

EPIGRAMMA II.

CHriste ; crucis diram possis cum occumbere
 Et mortem ;
 Esse hominem , quis te iure deinde neget ?
 Atque triumphata , valeas cum scandere Caelos ;
 Morte , quis esse dehinc , quis neget , esse ,
 Deum ?
 Inde doces hominem mortem moriens homo ;
 Mortis
 Hinc Deus ascendens spernere tela , doces :

III.
Discesa dello Spirito Santo.

CANZONE.

Qual da lungi improvviso io suono ascolto?
E turbin veggio agitator possente
Per l'ampie vie del Sole
Ver la terrena mole
Mover veloce sì, che pigre e lente
Foran pupille in lo seguir, e folto
Di lingue stuol serpente
Veggio fra mille, e mille
Luminose, cocenti, auree faville?
Sol pacifici Agnelli in chiuso loco
Cerca la sagra fiamma: e sì gli investe;
E in stantie forme e nove
Di se gli accende e move,
Che dentro, e fuor cangiata è già lor veste.
Tutto è senno, vigore, e tutto è foco
Sì, ch'altro omai non reste
Di lor costume antico,
Ch'il fido core d'innocenza amico.
Gli veggio ad orsi incontro, e Tigri, e Pardi,
E Pantere, e Lioni arditì farsi
Col resto delle belve,
Terror delle alte selve.
Veggio di loro e velli, e membri sparsi
Al suol da queste, che non sorgon tardi.
All'ire. Ma calmarsi
Le veggio poi, e 'n brieve ora
Agnelli ritornar le belve ancora.

Ovunque il Sole i raggi suoi diffonde;
 Il dolce lor belare alto s'intende.
 D'Atene il sagro ulivo
 Sempre superbo, e schivo,
 E di Mario la quercia invan pretende
 Col vario mormorar delle sue fronde
 Opporsi. Al fin s'arrende,
 Ed in più grato stile
 Impara ad esser altamente umile.
 Ma a quel, ch'io sento, è nulla quel ch'io
 veggio.

Sento amaro il piacer, dolci le pene,
 E povertade bella,
 E senza pregio quella,
 Che l'alme ingorde in aurei ceppi tiene;
 E parmi il peggior meglio, e 'l miglior
 peggio.

Del cor cerco le vene,
 E santa ebbrezza io provo.
 Cerco nel Mondo il Mondo, e più no'l trovo.

Beata Virgo ad Caelos evolat.

EPIGRAMMA.

Restitit ad sedes tandem reditura supernas;
 Venerat unde olim, candida Virgo Parens,
 Atque illi comitem se Mors adiungere, gestit,
 Pallida, moris ut est, non inimica tamen:
 Contra at divus Amor: Qua nos deduximus, inquit,
 Est illac nostra restituenda manu.

Beatae Mariae Virginis triumphus.

CARMEN.

Extremum hunc, Mater, pueris concede laborem:

Te superas scandentem auras, et nota petentem
 Limina, posse sequi. Totos utinam atque liceret
 Posse sequi, nulla nostri hic iam parte relicta,
 Contigit ut primum tibi, parte superstita nulla
 In terris, solisque vias, totosque tenere
 Caeli aditus! Sed enim miseris cum talia posse,
 Non huc usque datum, te mentem utcumque sequemur

Progenies tua, si de more volentibus adsis.

Qualis virgineo demessus pollice, mane

Primo,

Primo, hyacinthus hiat, quem matutinus & imber,
 Et tepidae adflarunt, Zephyris mulcentibus, aurae,
 Cum primum irradians nōtos evadere fluctus
 Contendit Phoebus; talis pulcherrima Virgo,
 Postquam divus Amor mortali excedere sede
 Impulerat vitae captam melioris amore,
 Os placidum, niveasque manus, oculosque decoros
 Ad caelum felix tendens resupina iacebat;
 Vix ut correptam tenui, languentibus alis,
 Ipse sopore putes. Sic ora, manusque ferebat,
 Sic oculos, & quae mortali cetera vitae
 Proxima. Terque diem surgens induxerat orbis
 Aurora, & nondum Phoebus caput aureus undis
 Extulerat; face tergemina cum visa repente,
 Et circum domus omnis, circum littus omne
 Fulgere. Crebra etiam per rara crepuscula visa
 Aligerum pubes inter plaususque, choreasque
 Ingentes, Divum & caelestia pabula, cantus.

Hi dias prono venerati corpore primum
 Exuvias, sanctosque artus, sacrataque busta,
 Pars circum, vigilum de more, residere visa,
 Pars & solliciti circum trepidantibus alis
 Itque, reditque viam, reduciue ostendere flammae
 Antiquum veluti hospitium, sedesque relictas
 Occupat. Ecce autem immensos per luminis orbes
 Tota repente patet domus omnipotentis olympi;
 Caelicolumque cohors omnis ruit ordine mirro
 Qui superas tenere plagas a sidere primo,
 Caelestes penitus nullo sine corpore mentes,
 Quos et per Mundi casus, variosque labores
 Tempore non uno adtritos, dignosque repositos
 Divum sorte, recens diti de faucibus Orci
 Eripuit scandens redivivus, Morie subacta,

Victor

Victor Homo, Caeloque inhiantes intulit alto.

Hos inter medius, puraeque simillimus aurae,
Quam nebulas inter, stillantes inter & imbres
Matutinus agit Sol densa cacumina contra,
Spiritus ecce redux, divae caelestis imago,
Parsque sui melior; quam contra sidera pallent,
Pallet Luna, quid & ni Phoebus, luminis auctor.

Vix dum Reginae adstiterat coram ille iacenti,
Fulgentesque oculos, spirantiaque eminus ora
Nosse datum, videas totos se infundere in artus
Sollicitum, telo, & levibus velocius auris,
Talis fumantem iam dum, penitusque calentem
Sedula flamma facem repetit, fuit unde revulsa
Illa facem repetit, vento adnitente secundo,
Orbibus implexam variis atque occupat omnem.

At Regina levi facilis velut excita somno,
Impatiens et iam iam tellurisque, moraeque,
Evehitur praepes nati subnixa lacertis.
Ingeminant superique melos, plaususque sequentes,
Quadruplicique sonat totus de cardine Mundus
Miratus lucemque novam, insuetosque triumphos,
Tantaque pars Caeli Caelo sic reddita tandem.

Alla Vergine Trionfante

SONETTO

di chiusura.

Come chi destò, il piede, e i lumi ferma
In reina Città, di cui l'immagine
Formò sognando, d'ammirar non pago,
Ride l'antica sua credenza inferma:
Tal io mi sia, ch' in buja notte ed erma
Di te scrivo, Reina, ove che vago
Ti scerna un dì, se ben è'l cor presago,
Di maestade in solio assisa e ferma.
Pur terrena Cittade, almen simile,
Sebben superba manco, uman desio
O scorre, o dir n' intese in chiaro stile:
Ma'l bello, ove d'amor caldo m'invlo,
E ond'io ragiono in fioca voce umile,
Occhio non vide mai, nè orecchio udio.

FINE.

var.

2510406